

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir

Št. 17. V Ljubljani, 15. septembra 1907. Leto XXIV.

Obseg: Pridelovanje kumene. — Obiranje sadja. — Mešanec. — Kaj po toči? — Zlozba gospodarskih zemljišč ali komasacija. — Kmetijske raznoterosti s podobami. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Pridelovanje kumene.

Kumena ali kumin (Carum carvi) je vsakomur znana rastlina, ki rase pri nas tudi divja na travnikih.

Malokomu je pa znano, da se kumena tudi v velikem prideluje in da je to pridelovanje celo jako dobičkonosno. Pri sedanji nizki ceni žita bi se sploh oriporočalo tudi pri nas poprijeti se, čeprav v manjši meri, pridelovanja raznih zdravilnih zelišč in sličnih plodin, ki pridelovalcu navadno dajejo lep dobiček.

Kumena (glej pod. 99.) je dvoletna rastlina. Prvo leto vsejana skali in se dobro vkorenini, drugo leto pa cvete, zori in seme prinaša.

Iz korenine se dela étrsko olje za tvornice in izdelovalce likerjev, dalje se rabi pri pekih in v kuhinjah za pripravljanje raznih jedi. Trgovci, lekarnarji in drogisti torej ne morejo brez nje izhajati. Zatorej se tudi lahko prodaja; vpraša se le: ali se pridelovanje izplačuje? V tem oziru so nam znani uspehi dveh pridelovalcev kumene, ki njene dobičkonosnosti ne moreta prehaliti.

Gosp. V. Matejka iz Pavlovic na Češkem pravi o tem sam takole: »Na njivi $\frac{1}{3}$ orala (1918 m²) sem pridelal 500 l kumene I. vrste in 30 l II. vrste. Ker pa tehta 1 hl (100 l) približno 43 kg, sem dobil 215 kg kumene I. vrste. Za 100 kg (1 q) sem dobil 50 K, torej za 215 kg = 107 K 50 h in pri tem mi je še ostalo 30 l kumene II. vrste.

Inženir Niesting v Halle na Nemškem je dobil

od 1 ha njive 920 K čistega dobička. Seveda je dobiček odvisen od cene kumene, ki se menja med 40 do 60 K. Letos stane 100 kg celo 75 do 80 K.

Sedaj pa bodi povedano, kako se kumena prideluje.

Seme. Divje rastoča kumena nima lepega semena, je bolj drobna in ima manj etrskega olja v sebi kakor zlahtne vrste. Najboljša vrsta je halska kumena, ki se umno prideluje v okolici mesta Halle

n. S. na Nemškem, potem pa holandska kumena, ki prihaja v veliki množini na Nemško in k nam s Holandskega.

Kumeno seme je 2 leti kaljivo, mora biti svetle barve in imeti oster, dišeč okus.

Če seme premalo ali prav nič ne diši, je bodisi staro ali pa pomešano s takim semenom, ki se je iz njega že v tvornicah izlužilo etrsko olje. Tako seme je brez vrednosti. Treba si je torej priskrbeti dobro seme od zanesljivega trgovca.

Zemlja in lega. Kumena zahteva rahlo, nekoliko zvezno, apneno zemljo, ki pozimi ni preveč mokra in ima toplo, suho lego. Ravnotako ljubi kumena globoke, ilovnate in apnene zemlje, posebno pa sprsteninske zemlje z globokejšo spodnjo plastjo. Če nimamo take zemlje, se kumena zadovolji z

vsako peščeno-ilovnato zemljo in daje tudi še tukaj lepe dohodke.

Prejšnja rastlina. Pred kumeno je najbolje sejati okopavine, kakor peso, krompir, zelje itd., ki smo jim bili pognojili, potem pa tudi mak ali stročnice.

Gnojiti je zemljo z dobrim preležanim hlevskim



Podoba 99.

gnojem (nikdar ne s svežim) ali pa z gnojnic, s pepelom, oziroma, če gnojimo z umetnim gnojem, s kalijevo soljo in z apnom.

Setev. Če mislimo kumeno sejati že spomladi, se mora zemljišče že jeseni globoko preorati, ker je drugače zemlja v drugem letu kumeni kot dveletni rastlini pretrda. Seme se seje bodisi naravnost na njivo s kako drugo rastlino (slično kakor korenje), ali pa se seje bolj gosto na kako leho (gredo) ter se potem — enako kakor zelje — sadike na njivo pre-ajajo.

V prvem slučaju sejemo seme aprila meseca v ječmen, rež, oves, lan, bob itd. Po žetvi moramo potem njivo opletati, oziroma vsaj s strojem za pletje prevleči, če pa je kumena pregosta, sploh na 30 cm daljine iztrebiti. Na to je treba z roko okopati. To je nujno in važno ter je drugače uspeh slab, ker se korenine kumene ne morejo razviti.

Pred zimo, preden kumena pozebe, se rastline požanjejo in porabijo za krmo. Samo preblizu tal se ne sme žeti, drugače bi kumena sploh spomladi ne odgnala.

Spomladi drugega leta se okopavanje ponovi in zemljišče se, če je treba, opleve.

Če sadimo šele sadike kumene na njivo, moramo maja ali junija me-eca seme (na 1000 m² polja zadostuje 1 kg semena) na vrtu ali na njivi vsejati in zmerno z zemljo pokriti. Čez 8—10 dni seme kalí, in potem se zemlja večkrat opleve ter rahlja. Juli a ali avgusta meseca se sadijo sadike v vrste v razdalji 30 cm. Pri presajanju je dobro namočiti korenine sadik v zmesi (redki kaši) ilovke s kravjekom in jih je dobro tudi zaliti. Tako gojene rastline dajo drugo leto lep pridelek.

Tudi v redkih sadovnjakih se da kumena prav dobro pridelovati. Seje se je- eni v vrste v preorano in prevlečeno zemljo. Sejati pa je toliko zgodaj, da se rastline do zime okrepé.

Žetev. Kakorhitro bela zrna kumene v zgornji cvetni češulji rjavé, dočim imajo ostale češulje že razvito zeleno zrnje in steblo rumení ter seme že močno diši, se kumena zjutraj za rose pokosi in v snope zveže, ki se pokonci postavijo, da se dobro presuše. Kadar se kumena domu vozi, se voz obloži s plahtami in se sploh previdno ravna, da se seme ne razgublja.

Potem se lahko mlati bodisi s cepcem ali s strojem. Če se ne da vse seme omlatiti, je treba, da rastline še nekaj časa zore, in nato se še enkrat omlatijo.

Seme se potem s plevami vred na suhem in zračnem prostoru (na podu) tenko razprostre, da se dobro posuši. Treba ga je večkrat premetati, drugače plesni in je brez vrednosti.

Kadar postane seme že bolj trdo se šele snaži z vejalnikom. Slama se porabi za steljo ali se z njo tudi lahko kuri.

Kumena navadno zori začetkom meseca julija. Če je bila sejana sama zase, tudi prej. V tem slučaju daje tudi skoraj dvakrat toliko pridelka, kakor če jo sejemo med druge rastline.

Obiranje sadja.

Po raznih knjigah beremo, kdaj je treba trgati to ali ono vrsto sadja. Če je sadje namenjeno za prevažanje, se mora potrgati, preden popolnoma dozori. Tako se godi še celo z marelicami in breskvami. A stem glede dobrote ne pridobe nič. Iz Vipave n. pr. dovažajo na Bled navadno prezgodaj potrgane marelice in breskve. Na Bledu zrasle pa puste na drevesu, da skoraj popol-

noma dozore. Zato so pa te posebno okusne, torej bolj pripravne za vkuhanje in tudi dražje kakor vipavske.

O češpljah je treba povedati, da so šele tedaj godne, ko začno pri peclju veneti. Če pa jeseni rado dežuje, jih je pa treba kakega vedrega dne takoj potrgati, ker bi sicer v prihodnjem dežju začele pokati ter izgubljati dober okus.

Jabolka in hruške se pa navadno trgajo, kakorhitro se začno dobro barvati in posamezna na tla padati. Zgodnje vrste naj se trgajo teden pred dozoritvijo. Letos je bilo pa razmerno veliko gorkega solnca. Zato je bilo zgodnje sadje že tudi zgodaj zrelo. Klapovke sem potrgal do 10. avgusta, po bile že toliko zrele, da se potem niti 14 dni niso držale v hladni kleti. Koj za klapovkami sem obral avgustovke. Imam jih danes (8. 9.) še nekaj, a so že testene. Filipovke in Esperenove gosposke sem potrgal 24. avgusta. Zdaj polagoma dozorevajo. Zelene magdalenke so v tem času že mēdne. Avranžarice bo pa treba tudi že potrgati, ker bi se sicer le malo časa držale.

Antonovka, transparentec, lord Sufield so dozoreli že do 20. avgusta. Parmene dozorevajo zdaj itd. Sploh je treba v vsakem kraju posebej paziti na sadje, ker v zavetju in na solncu dozori prej kakor na burji in v odsolnčnih legah.

Pa tudi z zimskim sadjem, ki se potem v kleti pozori, se ne bo smelo dolgo odlašati. Po knjigah svetujejo, naj se prav pozno sadje, kakor n. pr. zimska dekanka, abreška krasotica, pastorovka, dilovka, beli zimski kalvil, landberški, kanadski, kaselski kosmač itd. trgajo šele proti koncu oktobra. Toda za naše kraje to ni. Pri nas zimsko sadje dozoreva na drevesu do druge polovice septembra. Proti koncu tega meseca in v oktobru mu že solnce navadno več ne daje. Če pa nastane deževje, takrat se pa samo navzame mokrote, da rajše gni je že koj na drevesu, še bolj pa v kleti. Naš kmet ima že večstoletno izkušnjo, in ta pravi: „Kvaterni teden je vse zrelo“. To pravilo je za naše kraje veljavno. Zato se pa držimo tega pravila!

Janko Žirovnik.

Mešanec.

Mešanec je gnoj, ki jako dobro služi na travnikih, v vrtovih, v sadovnjakih in vinogradih. Če mešanec pravilno pripravimo, ni nič slabši od hlevskega gnoja, ker ima v sebi vse redilne snovi, ki jih primanjkuje v zemlji, in razentega mnogo organskih tvarin, ki zemljo rahljajo. Vsak naš kmet bi si moral napraviti tak gnoj, posebno pa še zato, ker ne stane drugega, kakor malo dela.

Kdor hoče napraviti mešanec, naj si odbere blizu doma v kakem skritem, toda senčnatem kotu primeren prostor. Lehko se nahaja ta prostor tudi na vrtu. Tla je poravnati, ali pa še bolje je, če se napravi v zemljo nekaka jama, kjer mešanec ostane bolj vlažen. Tu sem je spravljati vse, kar ima kaj redilne snovi v sebi. Zlasti spadajo na mešanec: crknjene živali (če niso crknile od kužne bolezni), odpadki iz klavnice, smeti, listje, ki se ga nabere okoli doma ali tudi v gozdu, plevel, ki nima še zrelega semena, pepel, cestni znos, cestno blato, blato iz kalov in luž itd. itd. Da te tvarine bolj hitro prhne, jih je včasih obiliti s stranišnico ali pa z gnojnic. Vsakotoliko časa, najmanj pa dvakrat v letu, se mora mešanec prekopati ali premešati. Stem se še bolj pospeši prhnenje. Navadno je mešanec v drugem letu dober za rabo.

Naši kmetje navadno vse odpadke na kmetiji mečejo na hlevski gnoj ali pa jih pustijo v nemar. Mnogo jih pride sicer tudi na gnoju prav, toda druge prhne prepočasi in se ne morejo zato voziti z gnojem na polje. Posebno pa je nevarno metati na gnoj plevel. Zato poskrbimo vsi, da si napravimo razen dobrega gnojišča še poseben prostor za druge tvarine, nekako smetišče. Posebno pa priporočamo to majhnim kmetičem, ki nimajo živine in zato tudi ne hlevskega gnoja, naj si pripravijo mnogo mešanca. Ker jim je težko kupovati gnoj, pustijo navadno ti ljudje svoje polje leta in leta brez gnoja. Zato tudi skoraj nič ne pridelujejo. Kako lahko bi si pomagali z mešancem! Rastlinskih odpadkov je povsodi dosti samo nabirati jih je treba. Pepel se tudi dobi pri vsakem ognjišču. Če torej včasih polijemo to zmes s stranišnico, ki se lahko nahaja tudi pri vsaki hiši, dobimo na cen način potrebni gnoj za vinograd, vrt ali polje. Sedaj poleti je najprimernejši čas, da začnemo nabirati mešanec. Na delo torej!

Strekelj v „Prim. Gosp.

Kaj po toči?

Vreme zahteva vsako leto žrtve, letos tu, drugo leto tam, ali tudi zapored v istem kraju. Zlasti vinogradniki s svojim dragoceno in trudapolno pripravljenim upom na dobro trgateg čutijo šibo toče najhuje. Vsak, ki je prenavljanju vinograda zadnjo moč žrtvoval, je računil za prepotrebno, da porabi zvoneči uspeh svojega letošnjega truda. No, pa pride nekaj minut, ko se toča iz neba siplje, in ves račun je temeljito zmešan. Neprijetno je kmalu po toči priti v prizadeti kraj. Žalost in skrb sprejmeta došleca, in mora se mu, četudi ni sam neposredno prizadet, milo storiti, opazujočemu ostanke bolj ali manj bogate letine.

Kmetovalec, posebno vinogradnik, pa mora biti žilav, saj ga stavi njegov poklic v vedni boj z elementi. Če že ne more zaprečiti, naj vsaj slabe učinke kolikor mogoče ublaži. Letos je toča že mnogo poklestila, pa lahko še. Primerno je torej sedaj v tej zadevi nekaj besed, zlasti za vinogradnike. Vinogradnik ima po toči dvojno skrb, in sicer: 1. rešiti, kar se še od letine rešiti da, 2. slabi vpliv toče na trgateg prihodnjega leta kolikor mogoče omejiti. Ravno po taki nesreči se je treba pokazati moža, nič obupovati, temveč s podvojenimi močmi svojo zmožnost porabiti. Najbolj nesrečen je tisti, ki po nemi iz jeze ali obupa roke križem držeč prepušča vinograd samemu sebi.

Vsaka toča vzame precej letine. Navadno se neposredno po toči vse vidi še mnogo huje, kakor je v resnici. Marsikteri prizadeti del rastline se še popravi. Saj se n. pr. opazuje, da se n. pr. jabolka, ki so do polovice odbita še popolnoma dobro razvijajo, sicer pa slabeje zore; kjer je pa pecelj zadet, tam se navadno ves grozd posuši, ali pa vsaj slabo dalje razvija, primerno stopnji poškodovanja. To vse se opazuje šele nekaj dni po toči. Rastline imajo sploh zmožnost zunanje poškodovanje precej dobro prenašati, ker hitro zaprejo zunanje rane s posebnimi uredbami. Seveda je to odvisno od obsežnosti poškodovanja. Toča škoduje le z vdarcem, ki povzroči, da dotični deli odmro. Čim bolj gosta je toča, tem hujši njen učinek. Baš najbolj gosta pada navadno toča, ki je nekaj nad grahovo de belostjo; take se je tudi najbolj bati. Toča pada le progoma, poškoduje včasih zelo dolge pa ozke proge. Najhuje klesti v središču, tako da je škoda ob eni progii zelo različna, v sredi navadno največja, ob robih

på čedalje bolj izginja. Bodi pa poškodba taka ali taka, vedno vpliva bolj ali manj neugodno na vso rastlino. Vsled obilnih ran, odbitega ali raztrganega listja je rastlina bolj ali manj oslabiljena. Zaraščanje ran porabi mnogo plastičnih, po delovanju listja in korenin nastalih snovi. Raztrgano in obtolčeno listje pa seveda ni popolnoma kos niti svoji navadni nalogi, še manj povišani. Korenin toča sicer ne poškoduje, a so odvisne neposredno od listja. Okrpljene korenine pomagajo tudi obnemoglemu listju do nove moči, oziroma povzročajo njegovo nadomestilo. Saj vendar vsakdo veda ima vinograd, ki je dobro zagnojen in dobro prekopan, veliko večje površje mnogo delavnejšega temnozelenega listja. To občeznano dejstvo naj se v po toči poškodovanih vinogradih praktično porabi. Za krepljenje korenin hodi po toči v prvi vrsti v poštev okolnost, da je zemlja čista plevela in rahla, torej pridno okopavanje. Korist okopavanja je vendar pri vseh okopavinah: pri koruzi, krompirju itd., tako očitna, pri trsju se pa le prema' upošteva, kar stane velike izgube pri pridelku. Baš od toče poškodovani vinogradi se morajo še pridneje okopavati kakor drugi, ker tu se ne gre samo za to, rešiti kar mogoče še od istoletnega pridelka, ampak še bolj se gre za to, da se vsaj za prihodnje leto kolikor mogoče velika rodovitnost osigura. Vinogradnik naj nikoli ne pozabi, da skrbi za pridelek prihodnjega leta že z obdelovanjem letošnjega. Posebno še velja to za od toče poškodovane. Za krepljenje korenin ima velik pomen gnojenje. Komur je mogoče, naj bi kmalu po toči trosil čilski soliter, kakih 100 kg na oral, ali pa trsje z gnojnico zalival. Kdor tega ne stori še sedaj, naj močno poškodovane in morda itak oslabele trte vsaj jeseni primerno zagnoji. Kjer je rast itak bohotna, tam tega sicer ni treba, a to so redke izjeme. Na zdravem listju, ki krepko asimiluje, je mnogo ležeče. Listje rastlin ima tri važne naloge, in sicer asimilacijo, transpiracijo in respiracijo. Prva je najvažnejša, ker tvori nove snovi in je odvisna od površja zdravega zelenega listja, do katerega prihaja dovolj svetlobe. Odvisna je ta deloma od transpiracije, ki vravnava toploto, dovoz snovi iz zemlje itd. To vse skupaj je pa zopet odvisno od delovanja korenin in zaloge, ki jo najdejo v zemlji. Respiracija zopet deloma uničuje, kar je asimilacija skupaj spravila; ona je primerjati gorenju premoga v peči ali hrani v živalskem telesu, pogaja pa razne živlenske procese v rastlinskem telesu. Če je ona večja kakor asimilacija, tedaj je za rastlino slaba. Vse te tri funkcije morajo biti v pravem razmerju. V po toči poškodovani rastlini pa to ni tako. Asimilacija trpi, pomnoži se pa transpiracija, deloma tudi respiracija. Okopavanje, gnojenje itd. to že nekoliko v boljše razmerje spravi. Pa nekaj drugega. Raztrgano listje nudi mnogo več prilike raznim škodljivcem, da se na njem naselijo. Ni jim treba šele iskati pota v notranjost. Peronospora torej po toči sili posebno silno na trsje, ga oškoduje tem huje. Neposredni nesreči sledi torej še hujša posredna. Po toči je torej treba takoj zmes galice napraviti ter pridno škropiti, od ostalega listja pa ohraniti, kolikor mogoče. Nekaj časa po toči se listje tudi še nekoliko obrase, vsaj zalistniki napravijo še novega listja, treba je tudi to zelenje pred peronosporo varovati, torej škropljenje za en teden ali 14 dni ponavljati.

Toča poškoduje ne samo listje in grozdje, čestokrat tudi mladike, ki so potrebne za prihodnjeletno obrezovanje. Čim prej pride toča, tem večjo škodo napravi v tej zadevi. Na že precej dozorelih mladikah vseka le rane, ki se sicer nikoli popolnoma ne zacelijo in napravijo rožje od njih neporabno za grobanje,

ključe itd. Za prihodnjeletno obrezovanje pa le ostane večinoma še dovolj porabnega rožja na izbiro, ki utegne po primernem postopanju po toči tudi dovolj rodovitno biti. Zgodnja toča pa poseka včasih večini mladik vršiče, tako da jim le nekaj očes ostane. To je zlo, ki ima zelo slabe posledice, če tako trsje po toči v nemar pustimo, ki se pa lahko zelo popravi, če se pravilno postopa. Tako poškodovane mladike kaže rezati prav nakratko, na čepke z enim očesom, tako da poženo samo po eno krepko mladiko, dočim bi jih sicer po več slabih pognale. Seveda je treba vse druge mladike opleti in le nekaj, n. pr. štiri, takih čepkov pustiti. Če že istoletni up splava po vodi, je vsaj močno rožje za prihodnje leto osigurjeno. Imel sem premnogokrat priliko prepričati se, da je imelo tako postopanje celo še po toči, padli v drugi polovici junija, izvrstne uspehe, da je trsje, s katerim se je tako ravnalo, prihodnje leto obilno rodilo, dočim je zanemarjeno tudi v drugem letu haj klavrno ostalo. Seveda se ne sme s takim korenitim postopanjem človek prenačrtati; počakati je nekaj časa, da se učinek toče bolj spozna, ter šele tedaj se gre po natančnem preudarku na delo. V vsakem slučaju je pa po toči poškodovano trsje proti zimski pozebi mnogo bolj občutljivo kakor nepoškodovano, in to je tudi navadno vzrok, da je prihodnje leto trs manj rodovitno, četudi ni bilo mladje Bog vé kako obtočeno. Vinogradnik naj torej smatra za najvažnejše sredstvo obrambe prihodnjeletne rodovitnosti zavarovanje rožja proti zimski pozebi. Zimska pozeba itak krči pri normalnih razmerah odveč rodovitnost, in bi bilo zavarovanje traja proti pozebi v mnogih legah itak redno potrebno. Oni, ki jim je toča prizadejala, naj pa tega nikakor ne opuste. Da bi le enkrat naši vinogradniki opustili predsodke proti zagrinjanju trsja z zemljo. Izgovori na prevelike stroške, nemogočnost višji trs z zemljo zagrniti itd., bi se pokazali za prazne, če bi se začele trte res zakopavati. Kjer se trte res zakopavajo, tam se vidi ničevnost teh izgovorov. Res je, da prizadeva to nekaj malega več dela, a ne mnogo več kakor ena dobra kop. Pri sedanjih cenah vina že 1 hl s tem sredstvom prihranjenega vina vse stroške za 1 oral obilno poplača, a pri prav zagrnjenem trsu si prihranimo pa večinoma mnogo, mogoče tudi 30 in več hektolitrov na oralu.

Kdor je eno leto brez dohodka, ker mu je toča ves pridelek pobila, kdor je torej redna dela eno leto zaman opravljal, tistemu je seveda toliko huje, po toči potrebna pomnožena dela opraviti. Kdor nima denarja v rezervi, v svojem obupu vso stvar pusti v nemar, je tem bolj oškodovan. To je gotovo hudo in za marsikterega osodopolno. Takega boli, če se mu priporočajo sredstva, s katerimi naj omeji škodo, ki mu pa povzročajo nove velike stroške. Ker nam že ni dano neizmerne elementarne sile krotiti, ker jim je vsak kmetovalec na milost in nemilost izročen, je treba, njih učinke vsaj po možnosti za posameznega ublažiti. Tu je treba vzajemnosti, ker danes to lahko zadene enega, jutri drugega. Vzajemnost, glavni pogoj za uspešnost bojevanja kmetovalcev napram neugodnim vplivom narave in družabnega življenja, ima tudi v tej zadevi lepo polje. Lepo in pametno bi bilo, da se vinogradniki kolikor mogoče vzajemno podpirajo. Ne mislim pa tako, kakor so se in se še včasih dandanes pogorelci, potujoči z bisago na rami, z milodari podpirajo. Milodari so neka'vo poniževalni in neenakomerni pa nezadostni. Vzajemnost naj bi se tu pokazala v kolikor moč splošnjem zavarovanju, ki edino primerno razdeljuje prispevke. Najprimerneje in najboljše bi seveda bilo, da vzamejo upravne oblasti to v roko. Na to se tudi dela. Preden pa pridemo tem potom

do cilja, bo še marsikteri od toče prizadet vinogradnik moral stradati ali pa rodno mu grudo zapustiti. Nikakor torej ne kaže le čakati na to, kar se bo sčasom od vnanje strani ponudilo, temveč je treba tudi svoje pomoči in iz svojega nagiba kaj ukreniti. Svoja pomoč v tej smeri bi obudila zunanjo pozornost in bi razveljavila z dokazi marsiktere pomisleke. S samopomočjo bi se dalo že mnogo storiti. Saj imamo dandanes precej vzajemnih zavarovalnih zavodov. Ti morajo pa za zavarovanje škode po toči visoke pristojbine zahtevati, kajti imajo premalo zavarovancev, in te le v nekterih okoliših. V tem tiči velika nevarnost za zavarovalne zavode, kajti če slučajno toča ravno zavarovane male okoliše hudo zbije, potem so tudi oni lahko proč. Zavarovanje proti toči mora imeti širši obseg. Naj bi se torej kmetovalci združili, si izbrali eno najboljših vzajemnih zavarovalnic, naj bi se z njo pogodili ter vsi pri njej svoje pridelke proti toči zavarovali. To združenje bi se menda najlaže zvršilo v področjih kmetijskih družb in bi bilo jako umestno, da bi posamezne podružnice v tej zadevi pripravljale pot. Pri zborovanjih bi se dognalo, koliko udov misli na zavarovanje, in bi se tako lahko s precej pozitivnimi podatki stopilo pred osrednja mesta, ki bi se lahko naprej pogajala. Kmetijske družbe pa bodo gotovo svoje ude kakor običajno v vsakem oziru temeljito zastopale, in tako se bodo odpravili marsikteri nedostatki, ki dandanes premnogo ljuti odvrčajo od zavarovanja. Delovanje v tej smeri je zelo nujno, kajti baš sedaj čuti vinogradnik, ki ga dandanes obdelovanje vinograda mnogo več stane kakor nekdanj in toča mnogo bolj klesti kakor nekdanj. Dosedanjim nezavarovanim poškodovancem pa ne more edino le odpis davka in pa morda majhna odškodnina v denarju mnogo koristiti. Pomagati bi se jim moralo s posebno po toči še potrebnimi tvarinami, z galico in z umetnimi gnojili, takoj po toči zlasti s čilskim solitrom, na jesen še s fosfati in kalijevimi solmi, da spravijo svoje trsje zopet k primerni moči. Ivan Belle.

Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija.

Piše D. Gustinčič, asistent c. kr. agr. komisije v Ljubljani.

Uvod.

Kdor pri nas količakaj pozna poljedelsko vprašanje, bodisi da se bavi z njim kot narodni ekonom, ali pa še bolje iz praktičnega življenja, mora priznati, da poljedelec v naših deželah še daleč ne dosega onih uspehov, ki bi jih smeli vsaj povoljne imenovati, in ker sloni ekonomska moč južnoalpinskih krajev skoraj izključno na njem, nam je velik gospodarski poraz neizogiben. Ta gospodarski poraz pa ne leži šele v bodočnosti, ampak je že dosegel sedanost z vsemi svojimi žalostnimi in kočljivimi posledicami, ki nam o njih vsak dan poroča naše časopise. Kmetijski stan leze od dne do dne globokeje v dolgove. Malemu posestniku donaja zemlja navadno komaj toliko, da skromno preživlja sebe, a dolg stoji ali pa še celo narašča z obrestmi. Dnina poljskih delavcev je poskočila v zadnjih desetih letih za 100 ali pa še več odstotkov, zemlja postaja vedno slabejša in manj rodovitna, ker kmet nima denarja, da bi jo mogel uspešneje gnojiti in obdelovati, poleg tega pa so dobila posestva v teku dolgih let tudi tako obliko, da uspešno obdelovanje in umno, dobiček donasajoče gospodarstvo sploh ni več možno.

K vsem tem nadlogam se pridružujejo v zadnjih letih še slabe letine, po mnogih krajih povodnji in dr. uime, tako da naš kmet čim dalje bolj obupava, in naravna posledica temu je naravnost nečuvno veliko izseljevanje v Ameriko in v druge kraje.

Izseljevanje je postalo v zadnjem času zelo resno vprašanje za naše narodne ekonomije. Vsi so si edini v tem, da je ta pojav velika rana na našem gospodarskem življenju, in z veliko nervoznostjo in vznesenimi besedami pišejo vsak svoj recept. Nekteri interpeljujejo vlado v državnem zboru, drugi v deželnem, a tretji so prepričani, da tiči v obilnih „rajfajznovkah“ ves protistrup tej epidemiji. Pisec teh skromnih vrstic je odločen nasprotnik vseh takih malih denarnih zavodov in jim odreka vsak večji narodnogospodarski pomen. Veliko njihovo zlo tiči predvsem v tem, da zapeljujejo kmeta v lehkomiselne spekulacije, potem pa tudi v tem, ker odpomorejo njegovim potrebam samo začasno — kar je seveda njihovo bistvo — ker mu dolga nikoli ne zmanjšajo, ampak ravno obratno, mu ga vedno zvišajo za stroške in obresti. Dalje tudi zaradi tega, ker so vedno v rokah za denarna podjetja nešolanih oseb in je zaradi tega njihov riziko vedno velik. Nič manj pa ne ponižuje njihovega pomena tudi dejstvo, da imajo skoraj vedno politično ozadje in zasledujejo strankarske cilje, kar jih vedno odvaja od njihove prave smeri in smotrov.

Da so taki mali denarni zavodi za našega kmeta zelo pogosto pravi strup in pglavitni faktor izseljevanja, bi ne bilo težko dokazati na podlagi praktičnih zgledov iz vsakdanjega življenja, ali to bodi za sedaj samo mimogrede omenjeno. Vobče: posojilnice bodo našemu poljedeljskemu gospodarstvu šele tedaj dobro in pospeševalno sredstvo, kadar se bo produkcija in rodovitnost zemlje vsaj v toliko zboljšala, da bo polje-delec s svojim nadpridelkom lahko pokrival obresti izposojenega kapitala in ga počasi (v boljših letinah) tudi amortizoval.

Cilj vse naše narodne ekonomije bodi torej ta, da kolikor mogoče povzdignemo rodovitnost in produktivnost zemlje. To pa dosežemo na ta način, da uvedemo v poljedelstvo vse moderne pripomočke, ki pospešujejo njeno rodovitnost, in da odstranimo vse one ovire, ki zmanjšujejo njeno produktivnost. Vodilno in temeljno načelo nam mora biti, da se okoristimo z vsako peščico zemlje, da uporabljamo pri obdelovanju ravno toliko, nič več in nič manj, kapitala (orodja, semena, živine in denarja), kolikor ga je v resnici treba, in da ga tako porabimo, da dosežemo s svojim trudom čim največjih uspehov.

Če pa se hočemo držati tega načela, moramo predvsem odpraviti dosednji sestav zemljišč. Ena glavnih ovir vsega poljedelskega gospodarstva in njegovega napredka obstoja v tem, da so zemljiška posestva razdeljena in razkosana na toliko majhnih parcel, ki neprimerno povečujejo stroške v obdelovanju. Moderni gospodar stremi za tem, da združi vse svoje zemljiške kose, če le mogoče, v en sam ali vsaj v zelo malo kosov, ki so kolikor mogoče malo oddaljeni drug od drugega in pa od gospodarskega poslopja. Tako združenje imenujemo „zložbo“ ali „komasacijo“ gospodarskih zemljišč. Razložiti, kako velkanske prednosti ima tako zaokroženo posestvo pred sedanjim raztresenim, poučiti, kako se zložba povzroči in s kolikimi stroški in žrtvami se izvede za cele občine, pa je namen naslednjih odstavkov.

1. Velike napake našega poljedelstva.

Največjo napako in vzrok tako majhnih uspehov ob tako velikem trudu vidi moderni, naobraženi zemljedelec v tem, da so zemljišča posameznih posestnikov razdeljena na toliko kosov in raztresena dostikrat brez najmanjšega reda po vsem rodovitnem svetu. Oblika, ki se v njej dandanes nahajajo gospodarska zemljišča, je najneprikladnejša in najnepraktičnejša, ker gre pri obdelovanju tako razpršenih kosov dosti moči, kapitala, časa in rodovitne zemlje v nepotrebno izgubo. Rodovitna zemlja je sedaj popolnoma nenaravno razdeljena. Če se v duhu preselimo v dobo, ko so naši pradedje, ko jih je bilo še malo, jemali svobodno, nikomur pripadajočo zemljo v posest, tedaj si pač lahko mislimo, da niso bili tako nepraktični, da bi si bili zamejili in ogradili v tem zlogu ali na tem brdu košček zemlje, a čez nekaj časa zopet drug košček zemlje na drugem vrhu itd., kakor nahajamo sedaj raztresene posamezne parcele posestev, ampak gotovo je, da si je vsak kmet-začetnik ogradil in vzel v posest vso zemljo, ki jo je potreboval, v enem samem kosu.

Razkosana ali raztresena posestva so nastala torej šele tekom dolgih let. Vzroki razkosanja prvotnega, naravnega in praktičnega posestva so najrazličnejši. Odkar si ne more in ne sme človek več prostovoljno osvajati rodovitne zemlje, so bile zelo velik vzrok delitev dedščine ali „deleži“, ki so jih dajali očetje svojim odraslim otrokom. Slovani smo živeli kot poljedelci v zadrugah, v izrazitem komunizmu, t. j. polje in hiša je bila skupna last vse velike družine, ki je štela včasih že po več kolen in ktere načelnik je bil najstarejši oče. Vsa družina je skupno obdelovala zemljo, skupno tudi uživala njene sadove in torej ni bilo pravega vzroka, da bi se bila zemlja v srednjem veku in tudi še pozneje bogve kako delila. Ali na veliko začudenje najdemo v statistikah, da so gospodarska posestva ravno v slovanskih deželah najbolj razkosana. Kosanje povzroča dandanes najbolj veliko uboštvo, ki sili kmeta, da odprodaja košček za koščekom svojega posestva.

Izmed 24.574 preiskanih katastralnih občin v Avstriji ima samo 3282 ali 13% popolnoma zaokrožena posestva. V 1728 kat. občinah, t. j. 7%, je v pretežni večini ograjena posest (Galicija ni všteta). Kranjska ima samo 4% občin, kjer so gospodarska zemljišča v pretežni večini zaokrožena, in to je najmanjše številce v primeri z drugimi avstrijskimi kronovinami, ne všteti Primorske in Dalmacije, kjer si zaradi izrazito kraških tal zaokroženih posestev skoraj ni mogoče misliti.

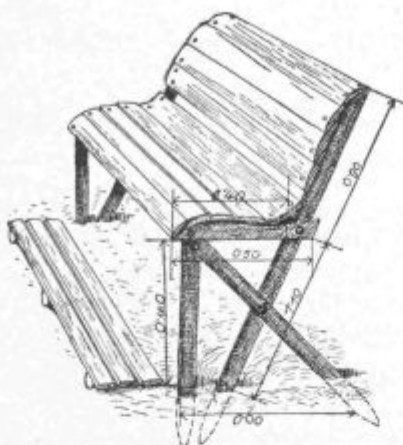
Tudi naše vasice so nepraktično, nenaravno in prisiljeno stavljenе. Prvotno si tudi vasi v današnjem zmislu ne moremo misliti. Vsak človek si je prvotno postavil svoj dom, svoje dvorišče tam, kjer je ležalo njegovo posestvo, in to je edino prav in umno. Tako so nastajali kmetski dvorci, ki se še dandanes zelo pogosto vidijo po Nizjem in Gornjem Avstrijskem. Praktično stavljenе vasi so tudi takozvane „obcestne vasi.“ Hiše stoje v tem sestavu v večji ali manjši razdalji tik ceste, takoj za njimi pa gospodarska zemljišča. Nekaj takih vasi imamo tudi pri nas na Kranjskem, velika večina pa jih je zidanih popolnoma breznačrtno. Na razvoj naše vasi so najbolj vplivali turški naleti, in zato se nam kaže najčesče v obliki majhne trdnjave na kakem hribčku ali vsaj na vzvišenem kraju in z obzidano cerkvico v središču. Ta sistem pa je najslabši, ker so zemljišča preveč oddaljena od gospodarskih poslopij.

(Dalje prih.)

Kmetijske raznoterosti s podobami.

Lična vrtna klop.

Lično klop za vrt s podlogo za noge more vsak narediti po načrtu, ki ga kaže pod. 100. Taka klop se naredi iz pooblanega okroglega lesa in iz krajnikov (krajnih desek). Pri napravi je najprej v zemljo zabiti dolge kole in potem kratke, nato jih je primerno prirezati in počez pribiti prečnice. Na stojalo je pribiti pooblane krajnike. Kjer se poševna kola na obeh straneh klopi križata, jih je s primerno zarezo stekniti ter z močnim vijakom dobro skupaj priviti, da je klop trpežnejša in da se ne maje. Naslanjalo se tudi naredi iz krajnikov, ki naj drug drugega deloma pokrivajo. Podstavek za noge se tudi iz krajnikov naredi.



Podoba 100.

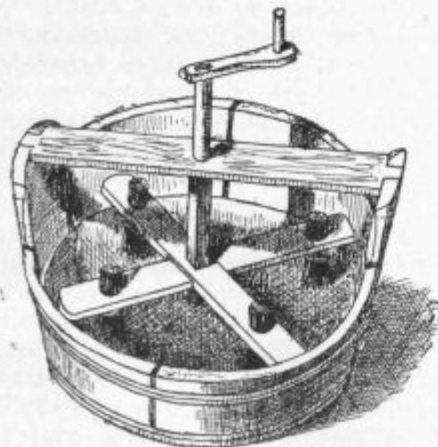
Setev prav drobnega semena.

Setev prav drobnega, finega semena je precej težavna, ker se mora ob vsaki setvi seme enakomerno po površju razdeliti, kar se z roko težko doseže. Dobra setev takega semena se doseže na način, ki ga kaže podoba 101. Vzamemo namreč kos trdega popirja, n. pr. kako že rabljeno dopisnico, ki ga vpognemo, in v nastali žleb denemo seme, ki ga potem poljubno razsijemo. Pri setvi se s kazalcem bolj ali manj močno trka ob popir, in seme pada hitro ali počasi, v večji ali manjši množini na prst.



Podoba 101.

Priprava za mešanje poparjenih otrobov.



Podoba 102.

vilu živine, ki ji pokladamo poparjene otrobe.

Tako preprosto pripravo, ki jo je izumil češki kmet Šebek, kaže podoba 102. Vušesu navadnega škafa se na primeren način pritrdi prečna deska, kamor se vdela križ z vretenom. Vsaka lopata ima luknjo, kamor se vtakne metlica, ki more biti iz ktere koli snovi. Velikost škafa ali bedna se seveda ravna po šte-

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 262. Ktero orožje se sme nositi, če se ima orožni list „za vse postavno dovoljeno orožje“? Ali se res ne sme nositi revolver, ki je krajši kot 18 cm? Kakšno dovoljenje se mora imeti za takega? (U. B. v P.)

Odgovor: Nositi se sme le dovoljeno orožje, če se ima orožni list, dočim je prepovedano nositi prepovedano orožje. Prepovedano orožje posedovati doma v shrambah ali v zbirkah, četudi je starinske ali umetniške vrednosti, nikakor pa ne nositi, je le dovoljeno na podlagi posebnega oblastvenega dovoljenja. Med prepovedano orožje se štejejo bodala, trirezniki meči, revolverji pod 18 cm dolgoti z ročnem in s cevjo vred, puške na zrak, ročne in steklene granate, petarde, užigalne rakete in slednjič vse orožje, pri katerem je skrit namen in je mogoč zavraten napad. Sicer se pa morete o tej zadevi poučiti v cesarskem patentu z dne 24. oktobra l. 1852.

Vprašanje 263. V zadnji številki je bilo popisano, kako se zdravi notranja črvivost pasjega ušesa, pri čemer sem navel, kako ste nas čitatelje za norca imeli. Šel sem namreč v lekarno kupit **borovo kislino**, ki je pa sploh ni. Lekarnar je vzel v roke knjigo ter je iskal in iskal, a je ni našel zapisane, zato vprašam, kaj razumete pod borovo kislino? Če je borova kislina kakšna druga reč, ali se dobi pod drugim imenom, tedaj vsaj pristavite vselej latinsko ime, ki ga bo lekarnar ali kak drug prodajalec razumel, in povejte, kje je dotično reč dobiti, da lekarnarji ne bodo imeli nas ljudi za aprila. (L. P. v P.)

Odgovor: Predvsem Vam priporočamo, da nam pišete uljudnejša pisma; sicer je za nas vseeno, a Vam uljudnost ne bo nikdar škodila, zlasti če nam očitete reči, ki jih mi poznamo, a Vam niso dovolj znane, dokler se v zadevi dobro ne poučite. Vedite torej, da je več vrst borovih kislin, od katerih se ortoborova kislina kar nakratko imenuje borova kislina, ki tvori brezbarvne, bele, luskinaste kristale in se rabi v zdravilstvu. Slab lekarnar, ki kemije niti toliko ne razume, da ne ve, kaj se imenuje v zdravilstvu borova kislina. V latinski knjigi „Pharmacopea austriaca“, in sicer v najnovejši izdaji, ki jo vsak lekarnar mora imeti, je na str. 8. popisana borova kislina „acidum boricum“ in v nemškem pojasnilniku k omenjeni knjigi, ki ga ima pač tudi vsak lekarnar, je borova kislina na 4. stran omenjena.

Vprašanje 264. Ali se more najemščina lova brez javne dražbe podaljšati za dobo šestih let in sicer z dovoljenjem občinskega odbora? (M. M. v A.)

Odgovor: Glasom § 10. ministrske odredbe z dne 15. dec. l. 1852. more politična oblast izjemno in če so sedanji zakupni pogoji zakoniti podaljšati najemščino lova v dogovoru z občinskim odborom, in sicer tudi na šest let, kajti § 6. te naredbe določuje, da naj najemščina navadno ne traja manj nego pet let.

Vprašanje 265. Kako se dela klej iz omelovih jagod? (M. G. v S.)

Odgovor: Omelove jagode se jeseni nabere, ko jih je že enkrat ali dvakrat slana poparila. Jagode se očistijo listja in rečjev ter se pomešane s polovico vode toliko časa kuhajo, da se klej skupaj zvleče in strdi. Med kuhanjem je pridno mešati in izparjeno vodo z drugo nadomeščati. Kuhan klej se potem, dokler je še gorak, z vodo spere, da se odstranijo vse peške in druga nesnaga.

Vprašanje 266. Kaj je vzrok, da se kako vino pozimi kakor tudi poleti peni, oziroma peno drži. (J. G. v Š.)

Odgovor: Vino se peni, če je v njem ogljikova kislina, ki nastaja vsled kipenja sladkorja. Nepokipelo vino se bo torej vedno penilo, če je seveda primerna toplota, ki ob

njej more sladkor kipeti. Naravna ogljikova kislina je v vinu raztopljena in počasi prihaja na vrh, zato se vino dolgo časa peni in tudi peno drži. Če se pa na umeten način ogljikova kislina s silo spravi v kakšno tekočino, in če je to tudi vino, potem taka tekočina na prostem hitro zavre in pene se izgube, kakor na pr. v vodi sodavici. Tudi zrak dela pene pri pretakanju, zlasti če se tekočina v dolgem curku pretaka. Čista voda ali alkohol ne drže dolgo pen, pač pa vse tiste tekočine, ki imajo v sebi beljakovinske ali druge lepljive snovi. Če se torej Vaše vino peni, more biti temu vzrok ogljikova kislina, ali pa je v vinu veliko omenjenih snovi.

Vprašanje 267. Imam vodnjak, ki ima do njega služnostno pravico tudi moj sosed. Ob sedanjí suši sem vodnjak zaprl, in sicer zato, ker je vodnjak na mojem svetu in ima sosed bliže do druge vode kakor jaz. Ker sem sosedu vodnjak zaprl, me toži, zato vprašam, na kateri zakon in na kateri paragraf naj se pri zagovoru naslanjam? (T. P. v B.)

Odgovor: Ker ima Vaš sosed služnostno pravico do porabe vode iz Vašega vodnjaka, ste napačno storili, ker ste mu ga zaprli, in če Vas je tožil, boste propadli, ker se ne morete pri zagovoru sklicavati na noben zakon za svoje ravnanje. Najbolje je, če se hitro poravnate, da Vam nepotrebni stroški ne narasejo.

Vprašanje 268. Na kakšen način naj priredim sod, kjer je bilo črno vino, da bo poraben za brinjevec da se v njem ne navleče rdeče barve? (F. Ž. v Š.)

Odgovor: Če so sodove doge že globoko prepojene z barvilom črnega vina, potem je sod skoraj nemogoče prirediti za hranjenje brinjevca, ne da bi ta dobil rdeče barve. V takem slučaju še največ izda sod razdreti in doge ter dna tako globoko pooblati, kolikor globoko sega barvilo. Če sod ni močno napojen z vinsko barvo, se ta uniči s 3—5 % raztopino in s spiranjem najprej s kropom in potem z mrzlo vodo. Tudi 1—2 % raztopina žveplene kisline barvo razkroji, a le tako globoko, kolikor globoko raztopina more v določenem času v les prodreti.

Vprašanje 269. Imam orehovo drevje, čigar vrhove bi rad primerno uredil, in zato moram nekatere vrhove odstraniti, zato vprašam, kateri čas je v to svrhu najprimernejši, da drevja ne poškodujem? (I. T. v M.)

Odgovor: Splošno je razširjena napačna misel, da orehovega drevja ni obrezovati, ker se nastale rane težko ali se sploh ne zacelijo. Temu ni tako. Orehovo drevje pač izceja enako trti veliko soka, če se reže, kadar je začel sok že krožiti, in se v takem času rana težko ali se sploh ne zaceli. Orehovo drevje se brez skrbi sme obrezovati in se smejo tudi velike veje odstranjevati pozno jeseni, ko je listje že odpadlo in je vsa rast že prenehala. Zaradi varnosti je dobro nastale rane z drevesnim klejem zamazati, oziroma povezati.

Vprašanje 270. Ker bi rad smrekam odstranil spodnje veje, zato vprašam, kdaj je v to svrhu primeren čas, ne da bi poškodoval smrekovo drevje? (I. T. v M.)

Odgovor: V umnem gozdarstvu je spodnje veje smrek odstranjevati, kadar prično hirati, t. j., kadar se igličevje suši in veje ne kažejo več živahne rasti. Le tiste smreke, ki se z njimi tako ravna, se tudi primerno debelijo. Če se pa ne gre za umno gozdarsko vzgojo, temveč le za vzgojo smrekovega drevja, kakor ga okus tega ali drugega zahteva, tedaj se smejo seveda spodnje veje tudi poprej odstranjevati. Bodisi to ali ono, odstranjevanje vej igličevega drevja naj se vrši vedno le pozimi, t. j. v času, ko vsa rast preneha.

Vprašanje 271. Že dve leti sem postaja pri meni kakor tudi pri sosedih v moji okolici smetana v posodah, kjer se mleko kisa, modre barve, in to

navzlic temu, da gledamo na vsestransko snago. Mleko pod smetano ostane belo. Omenjam, da so krave zdrave in jih ravnotako krmimo, kakor smo jih prej, ko se ni kazala ta neprimlika. Kaj je vzrok modri smetani? (M. V. v P.)

Odgovor: Modro smetano povzroča gliva, ki se najprej na površju mleka naseli in šele počasi prodira v globočino, in ker nimate mleka dolgo časa v posodi, zato tudi ni prilike, da bi mleko postalo modro, in le smetana, ki je na vrhu, postane taka. Ta gliva se nahaja že v hlevih, a še bolj v mlečnih shrambah, na stenah shramb, na mlečnih posodah in zlasti v zraku. Zato hli, nezadostno prezračevani in vroči hlevi kakor tudi velika toplota in vlaga zraka v mlečnih shrambah pospešujejo razvoj dotične glive, zato je v tem pogledu predvsem vse primerno okreniti. Snaga mlečnih shramb in posod je samaobsebi umevna. Mlečne posode je s sodo dobro sprati ter jih s kropom izpariti. Važno je predvsem, ko se je poskrbelo za razkuženje zidu in posod, da se tudi razkuži zrak v mlečnih shrambah. V to svrhu je v mlečni shrambi zažigati žveplo, ker žvepleni dim umori vse glive. Med zažiganjem žvepla je zapreti vsa okna in vrata, in ker je žvepleni dim zelo strupen, ni v tako shrambo poprej stopiti, dokler se dobro ne prezračí. Poprej je iz shrambe vse lesene in tkaninske reči izprazniti, ker jih žveplena sokislina razje.

Vprašanje 272. Na katero stran, desno ali levo, je konja s trokarjem ubosti, če ga napenja in mu ni drugače pomagati? (J. H. v Š.)

Odgovor: Če ima konj koliko in se je bati, da poči črevo, tedaj je umestno izpustiti iz črevesa nabrane pline s pomočjo trokarja. Konj se prebode na levi lakotnici ter je pravo mesto pravilno zadeti; zato je to delo vsekdar prepustiti večjemu živinozdravniku.

Vprašanje 273. Na ajdo, ki sem jo pognojil z rudniskim superfosfatom, nameravam sejati ozimno pšenico. Ali moram pšenici tudi še pognojiti, in sicer ali z umetnim ali s hlevskim gnojem? (I. K. v Z.)

Odgovor: Gnojenje ozimni pšenici je зависno od tega, koliko redilnih snovi se nahaja v zemlji. Ajda je sicer porabila večji del fosforove kisline, ki je prišel z rudniskim fosfatom v zemljo, nekaj te redilne snovi je pa gotovo še ostalo in pride v prid ozimni, dasi sama zase ne bo zadostovala, ker pšenica potrebuje precej fosforove kisline in poleg nje tudi drugih redilnih snovi. Ker ne vemo, kako je Vaša njiva zagnojena, Vam na Vaše vprašanje tudi naravnost ne moremo odgovoriti. Žito lahko gnojite samo z umetnimi gnojili, a ne trajno, ker prej ali slej mora priti na njivo tudi hlevski gnoj. Za vršenje prehranjevanja rastlin so neobhodno potrebne gotove glive v zemlji, ki se le tedaj morejo razvijati, če najdejo ugodna tla, in taka tla ugodno priredi predvsem hlevski gnoj. Priporočamo Vam prebrati knjigo „Gnoj in gnojenje“, ki jo dobite pri družbi za 40 h.

Vprašanje 274. Od kod utegne prihajati, da se letos krave pri nas nečejo ubrejiti, četudi jih domačemu biku po dvakrat do petkrat in še večkrat gonijo ter tudi k drugim dobrim plemenjakom? (I. K. v Z.)

Odgovor: Da se krave splošno ne ubrejijo, more biti vzrok premajhno število bikov, vsled česar so izmučeni in neplodni. Vzrok pa more biti tudi gliviška bolezen v spolovilih krav, ki se je v Vašem kraju razširila in ki zabranjuje ubrejeitev. Priporočamo Vam okrajno glavarstvo prositi, da odpošlje okrajnega živinozdravnika, ki bo zasledoval omenjeno neprimliko in bo dal primerne nasvete.

Družbene vesti.

**** Bike plemenjake sive (pomurske) in pisane (pincgavske) pasme, nakupljene z državno podporo, bo**

oddajala kmetijska družba meseca oktobra. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi te številke.

**** P. n. udom kmetijske podružnice novomeške.**

Letos se je pridelalo v novomeškem okraju vsled dolgotrajne suše premalo krme za zimo. Pomagati si bo treba s slamo. V tem slučaju je pa treba, da rabimo tudi močna krmila, sicer nam živina preveč shujša. Ker nam molzna živina v slučaju pomanjkanja krme ne daje pravih koristi, se priporoča zlasti za bližnjo okolico Novega mesta, ki se peča z mlekarstvom, da živinorejci pokladajo tudi močna krmila, in sicer lanene tropine, ker so te tropine bolj tečne, pri tem pa cenejše kakor otrobi. Da se cena lanenim tropinam kolikor mogoče zniža, je kmetijska podružnica pripravljena uvažati tropine na debelo, cel vagon, če se priglasijo zadosti naročnikov. Podružnica bo sprejemala naročila, ki jih je seveda treba zaarati, do 15. oktobra t. l.

**** Lanene tropine,** ki so najboljše močna krma, bo družba na večstransko izraženo željo imela odslej naprej vse leto v zalogi, na kar posebno opozarjamo naše gospodarje. Lanene tropine niso le dvakrat tako redilne kakor najboljši otrobi, ampak imajo vrhutega v sebi veliko rudninskih redilnih svoj, zlasti lahko prebavnih fosforovokislih spojin, in so zato iz zdravstvenega ozira zelo priporočene, posebno za plemensko in mlečno živino, za teleta, žrebete in mlade prasičke. Pri mladih živalih lanene tropine pospešujejo razvoj okostja in hitro rast. Odslej moremo lanene tropine ceneje oddajati, in sicer 100 kg po 18 K z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 ali 100 kg. Napram današnji visoki ceni otrobov živinorejcem veliko bolj kaže pokladati namesto njih lanene tropine, ne glede na boljši učinek tudi z gospodarskega stališča, kajti s $1\frac{1}{2}$ kg lanenih tropin se na cenejši način doseže večji učinek kakor s celim kg otrobov.

**** Oddaja kos.** Družba oddaja letos, kakor vsa zadnja leta, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah smo letos naročili trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
" " cm:	60	65	70	75	80

Cena: 80 h, 90 h, 1 K, 1 K 10 h, 1 K 20 h.

Poleg teh kos ima družba vsled večkrat izražene želje tudi v zalogi 45 cm kratke, posebno močne in široke kose za košnjo stelje in praproti v gozdu in po skalnatih tleh. Cena tem kosam je 90 h za komad.

Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle so vse enake kakovosti ter so 25 do 26 cm dolge.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov pincgavske (cikaste) in pomurske (sive) pasme, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi meseca oktobra s podporo, ki jo je dovolilo visoko c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov pincgavske (cikaste) in pomurske (sive) pasme.

Te bike bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih. Prošnje je vložiti do

5. oktobra t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznani, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;

2. da pošlje na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 20 K, ki zapadejo, če potem ne sprejme odkazanega mu bika;

3. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunši pod točko 2. omenjenih 20 K, in

4. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kteregakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobode 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. oktobra 1907.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Jesenicah, ki bo v soboto, 21. septembra t. l. ob štirih popoldne v gostilni K. Višnerja na Jesenicah.

Jesenice, dne 10. septembra 1907.

K. Višner, načelnik.

Vabilo.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani priredi svoj

VII. kmetijski sestanek

v nedeljo, 22. septembra popoldne ob štirih na Trati pri Žibertu.

Predaval bo g. nadučitelj Janko Žirovnik o gospodarskem položaju Št. Vida in njegove okolice.

K temu sestanku vabim č. ude c. kr. kmetijske družbe in sploh vse, ki se zanimajo za naš gospodarski razvoj.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

F. Š. v V. Novi vinski zakon stopi v veljavo šele 1. decembra t. l. Zakon objavimo v prihodnji številki. Tudi morajo poprej iziti zvršilne naredbe k temu zakonu, ki pa do danes še niso narejene.

N. N. na Štajerskem. Na vprašanja brez podpisa ne odgovarjamo. Sicer Vam pa da vsa pojasnila g. potovalni učitelj Ivan Belle v Mariboru.

I. M. v P. Če ste vino sprejeli in ga že deloma prodali ter se je ostanek pokvaril, nimate pravice do povračila škode, kajti z vinom ste bili zadovoljni, četudi ni bilo tako kakor vzorec, in če se je ostanek pokvaril, ste sami vzrok.

I. M. v M. Če so drugi dokazi, zlasti neomejeno tridesetletno uživanje, potem katastrska mapa ni merodajna. Sicer nam pa Vaša sporna zadeva ni jasna in Vam ne moremo dati zanesljivega odgovora.

I. K. v Z. Mi ne poznamo nobenega zakona, ki bi zabranjeval bika voditi s kravami na pašo.